

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomian delegoidut asetukset

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

E-kirjeellä on tarkoitus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi EU:n kestävän rahoituksen taksonomia-asetuksen ((EU) 2020/852) nojalla annettu ympäristöä koskeva delegoitu asetusta muuttava delegoitu asetusta. EU-asetuksen mukaan jäsenvaltiot voivat neljän kuukauden kuluessa joko ilmoittaa hyväksyvänsä delegoidun säädöksen, vastustaa sitä tai pidättäytyä äänestämästä siitä. Neljää kuukautta voidaan pidentää kahdella kuukaudella neuvoston päättäessä asiasta. Delegoidun säädöksen vastustamiseen tarvitaan neuvostossa vahvistettu määräenemmistö (20 jäsenmaata, joiden yhteenlaskettu väestö vastaa vähintään 65 %:a Euroopan unionin väestöstä). Mikäli vastustavaa vahvistettua määräenemmistöä ei synny, säädös tulee hyväksytyksi. Vastaavanlainen hyväksymisprosessi on käynnissä myös Euroopan parlamentissa. Komissio antoi delegoidun asetuksen 27.6.2023, minkä seurauksena hyväksymisperiodin päättämispäivä on 28.10.2023. Neuvoston puheenjohtajavaltio ja sihteeristö ovat pyytäneet jäsenvaltioita kertomaan alustavan näkemyksen 22.9.2023 mennessä. Taksonomia-asetuksen nojalla annetun ympäristöä koskevan delegoidun säädöksen sisältämiin teknisiin arviointikriteereihin on muodostettu ennakkovaikuttamiskannat valtioneuvoston kirjelmällä E 132/2021 vp.

Suomen kanta

Suomi vastustaa komission delegoitujen asetusten hyväksymistä nykyisessä muodossaan. Suomi on suurimmaksi osaksi metsämaata, ja jo olemassa olevien taksonomian kriteerien myötä metsämaalle rakentamiselle kohdistuu korkeampi rahoituskustannus, joka nostaa kokonaiskustannuksia.

Pääasiallinen sisältö

Taksonomia-asetus

Taksonomia-asetuksella ((EU) 2020/852) luodaan luokitusjärjestelmä ympäristön kannalta kestävinä sijoituskohteina pidettäville taloudellisille toiminnoille. Taksonomia-asetuksessa määritetään kuusi ympäristötavoitetta, joiden merkittävä edistäminen olisi asetuksen mukaan ympäristön kannalta kestävä: 1. ilmastonmuutoksen hillintä, 2. ilmastomuutokseen sopeutuminen, 3. vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu, 4. siirtyminen kiertotalouteen, 5. ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä 6. biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen.

Jotta taloudellinen toiminta voisi olla ympäristön kannalta kestävä taksonomia-asetuksen tarkoittamassa mielessä, sen tulisi merkittävästi edistää yhtä tai useampaa edellä mainittua ympäristötavoitetta, eikä se saisi aiheuttaa yhdellekään ympäristötavoitteista merkittävää haittaa. Lisäksi sen tulisi täyttää sosiaaliset vähimmäistason suojavaatimukset, joihin sisältyvät muun muassa ihmisoikeudet. Tarkemmat ja sektorikohtaiset tekniset arviointikriteerit annetaan komission delegoiduilla asetuksilla. Kaikille sektoreille ei tule teknisiä arviointikriteerejä ainakaan tässä vaiheessa, minkä takia jotkin sektorit automaattisesti jäävät taksonomian ulkopuolelle. Kestävän rahoituksen taksonomia-asetuksen velvoittavat säädökset, jotka ovat raportointivelvoitteita, koskevat tällä hetkellä tietyt rahoitustuotteita ja yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä, joilla on yli 500 työntekijää. Suomessa tällaisia yhteisöjä ovat pörssiyritykset, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt. Yritysten kestävyysraportointia koskeva direktiivi tulee laajentamaan taksonomian soveltamisalaa ja kattamaan myös pienemmät pörssiyritykset ja suuret perheyhtiöt. Taksonomia-kokonaisuutta ja taksonomia-asetuksessa asetettuja vaatimuksia delegoiduille asetuksille on kuvattu muun muassa selvityksissä E 120/2021 vp ja E 132/2021 vp.

Delegoidut asetukset

Annettu taksonomian delegoitu säädöspaketti sisältää kaksi erillistä delegoitua asetusta: ympäristöä koskevan delegoidun asetuksen ja ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen muutoksen. Ympäristöä koskevalla delegoidulla asetuksella muutetaan myös taksonomian tiedonantoa koskevaa delegoitua asetusta. Alla on käyty läpi delegoitujen asetusten sisältö tiiviisti ja nostettu esille erikseen teknisiä arviointikriteerejä ja asioita sektoreista, joiden on tunnistettu olevan Suomen kannalta keskeisiä. Monin osin toimintoja ja teknisiä arviointikriteerejä ei ole nähty tarpeelliseksi kommentoida niiden valmistelun aikana. Sen takia alla olevissa huomioissa korostuvat toiminnot, joiden osalta on pyritty kehittämään teknisiä arviointikriteerejä toimivammiksi.

Ympäristöä koskeva delegoitu aset

Ympäristöä koskeva delegoitu asetusta sisältää toimintoja ja niille teknisiä arviointikriteerejä neljälle seuraavalle taksonomia-asetuksen ympäristötavoitteelle: vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu, siirtyminen kiertotalouteen, ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen. Lisäksi ympäristöä koskevalla delegoidulla asetuksella muutettaisiin myös taksonomia-asetuksen 8 artiklan nojalla annettua taksonomia-raportointia koskevaa delegoitua asetusta.

Delegoitu asetusta sisältää kuusi artiklaa. Neljässä ensimmäisessä artiklassa määritetään ympäristötavoitekohtaisesti, että niiden mukaiset toiminnot ja tekniset arviointikriteerit sisältyvät delegoidun asetuksen liitteisiin I-IV. Delegoidun asetuksen 5 artikla sisältää tiedonantovelvoitteita koskevan delegoidun asetuksen korjauksen, johon myös liittyy liiteasiakirjoja. Viimeinen kuudes artikla koskee delegoidun asetuksen voimaantuloa.

Vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu

Ympäristöä koskeva delegoitu asetus sisältää kuusi toimintoa vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestäväen käytön ja suojelun ympäristötavoitteelle neljältä eri sektorilta. Sektorit ovat: 1. tuotantoteollisuus, 2. vesihuolto, viemäröinti, jätehuolto ja ennallistaminen, 3. katastrofiriskien hallinta ja 4. tieto ja viestintä. Toiminnot taas ovat 1.1 vuotojen hallinnointiteknologioiden tuotanto, asentaminen ja niihin liittyvät palvelut, joilla mahdollistetaan vuotojen väheneminen ja ehkäisy vesijohtoverkostossa, 2.1 vesihuolto, 2.2 yhdyskuntajätevesien käsittely, 2.3 kestävät salaojajärjestelmät (SuDS), 3.1 luontopohjaiset ratkaisut tulvien ja kuivuuden ehkäisyyn ja suojeluun ja 4.1 IT/OT dataan perustuvien ratkaisujen toimittaminen vuotojen vähentämiseen.

Katastrofiriskien hallintaa koskevan 3.1. luontopohjaisia ratkaisuja koskeva toiminto koskee erilaisten tulvien tai kuivuuden hallintaa erilaisten luontopohjaisten keinojen kautta. Toiminto kattaa välineitä, jotka koskevat jokia, järviä, suomaita, rannikkoja ja laajoja vesistöalueita. Toiminto on kehittynyt aikaisemmasta versiosta, niin että siinä huomioidaan myös vesienhoitoa ja järviä. Toiminnon ei merkittävää haittaa -kriteerien osalta mm. asetetaan vaatimus lannoitteiden käytön minimoimiseksi ja lannan käytön kieltämiseksi.

Siirtyminen kiertotalouteen

Ympäristöä koskeva delegoitu asetus sisältää 21 toimintoa kiertotalouteen siirtymisen ympäristötavoitteelle viideltä eri sektorilta: 1. tuotantoteollisuus, 2. vesihuolto, viemäröinti, jätehuolto ja ennallistaminen, 3. rakentaminen ja kiinteistösektori, 4. tieto ja viestintä ja 5. palvelut.

Tuotantoteollisuuden osalta teknisiä arviointikriteerejä on tehty 1.1 muovipakkausten valmistukselle sekä 1.2 sähkölaitteiden valmistukselle. Muovipakkauksia koskevat kriteerit ovat kehittyneet aikaisemmasta versiosta, johon asiantuntijatasolla annettiin useita teknisiä kehitysehdotuksia. Lopulliset kriteerit mm. mahdollistavat biopohjaisten jätemateriaalien hyödyntämisen osana muovipakkausten kierrätysmateriaalitavoitteita. Kuitenkin esimerkiksi materiaalien turvallisuutta elintarvikkeiden pakkaamisessa ei ole huomioitu kaikilta osin. Lisäksi biopohjaisten materiaalien käyttöön liittyvät kriteerit sisältävät uusiutuvan energian direktiivin ((EU) 2018/2001) biomassan kestävyyskriteerien laajentamisen takautuvasti niiden alkuperäisen käytön ulkopuolelle.

Vesihuolto, viemäröinti, jätehuolto ja ennallistaminen -sektorille on yhteensä seitsemän toimintoa: 2.1. fosforin talteenotto jätevedestä, 2.2. muuhun kuin ihmisten kulutukseen tarkoitettujen vesivarojen käyttö, 2.3. tavanomaisen ja vaarallisen jätteen kerääminen ja kuljetus, 2.4. vaarallisen jätteen käsittely, 2.5. biojätteen hyötykäyttö anaerobisen mädätyksen tai kompostoinnin kautta, 2.6. käyttöikänsä loppuillaan olevien tuotteiden purkaminen ja puhdistaminen ja 2.7. tavanomaisen jätteen kierrätys ja materiaalien talteenotto.

Rakentamisen ja kiinteistösektorin osalta kriteerejä on 3.1. uusien rakennusten rakentamiselle, 3.2. olemassa olevien rakennusten korjaamiselle, 3.3. rakennusten ja muiden rakenteiden purkamiselle ja murskaamiselle, 3.4. teiden ja moottoriteiden ylläpidolle ja 3.5 betonin käytölle maa- ja vesirakentamisessa. Rakentamissektori on yksi sektori, jolla on jo otettu käyttöön ilmastotavoitteiden tekniset arviointikriteerit. Täten osin toiminnot tuovat rakentamissektorille uutta valinnanvaraa ympäristötavoitteiden osalta. Yksi keskeisin kriteeri 3.1. uusien rakennusten toiminnolle liittyy sallittavaan painavien rakennusmateriaalien (heaviest material categories) kierrätys- ja neitseellisten osuuksien väliseen suhteeseen. Monen eri rakennusmateriaalin osalta 70 prosenttia saisi tulla neitseellisistä raaka-aineista, mutta esimerkiksi biopohjaisille raaka-aineille tämä raja olisi 80 prosenttia ja metalleille 30 prosenttia. Vastaavanlainen kriteeri koskee myös 3.2. olemassa olevien rakennusten korjaamista, mutta siinä sallitaan laajemmin neitseellisten raaka-ainesten käyttöä. Rakentamisen ei merkittävää haittaa -kriteereihin sisältyy rajoitus, joka ei salli muun muassa metsämaalle rakentamista. Käytännössä rajoitus tarkoittaa, että uusia taksonomian mukaisia rakennuksia ei voisi rakentaa metsämaalle. Metsämaata on

75 prosenttia Suomen pinta-alasta. Vastaavanlainen rajoitus on kuitenkin jo voimassa olevassa ilmastonmuutoksen hillitsemisen ympäristötavoitetta koskevassa delegoidussa asetuksessa¹.

Teiden ja moottoriteiden ylläpidon käsittävä toiminto (3.4) koskee katujen, teiden ja moottoriteiden sekä muiden liikenneväylien ja -alustojen ylläpidon ja toimivuuden varmistamista. Teiden ja moottoriteiden ylläpitoon on annettu viisi teknistä arviointikriteeriä liittyen hävitettävän vaarattoman päällystemateriaalin kierrättämiseen (100%), uusien tie-elementtien materiaaliin (vähintään 50% kierrätettyä), kierrätysmateriaalien siirtokuljetuksiin, sideainekerrosten käyttöikään sekä tiekalustuksen uudelleenkäyttöön. Yleisesti 50 prosentin vaatimusta kierrätysmateriaalin käytöstä on pidetty korkeana, eikä kriteereissä huomioida laajasti koko elinkaaren aikaista materiaalin käyttöä.

Betonin käyttöä maa- ja vesirakentamisessa käsittelevä toiminto (3.5) koskee betonin käyttöä uudisrakentamisessa, korjausrakentamisessa tai siviili-infrastruktuurin ylläpidossa, lukuun ottamatta betonisia tiepintoja, jotka suurilta osin sisältyvät 3.4. toiminnon alle. Betonin käytöstä maa- ja vesirakentamiseen arviointikriteerit liittyvät mm. rakennus- ja purkujätteen kierrätykseen (vähintään 90%), uusioraaka-aineiden käyttöön, materiaalien kuljetusmatkoihin sekä rakenteiden tarkastuksiin. Kriteerit ovat kehittyneet valmistuslomaikana ja esimerkiksi kierrätysmateriaalin osuutta on madallettu ja laskentatapaa selkeytetty.

Tieto ja viestintä -sektorille on vain yksi toiminto: 4.1. IT/OT dataan perustuvat ratkaisut ja ohjelmistot.

Palvelut -sektorin toimintoja on kuusi: 5.1. korjaus, kunnostaminen ja uudelleenvalmistus, 5.2 varaosien myynti, 5.3 uudelleenkäytön valmistelu käyttöikänsä lopussa oleville tuotteille ja niiden komponenteille, 5.4. käytettyjen tuotteiden myynti, 5.5 tuote palveluna ja muut kiertotalouden käyttö- ja tulossuuntautuneet palvelumallit ja 5.6 markkinapaikka käytettyjen tavaroiden myynnille uudelleenkäyttöä varten. 5.4 käytettyjen tuotteiden myynti -toiminto sisältää kriteerejä käytettyjen ajoneuvojen myynnille. Kriteerit sisältävät vaatimuksia mm. ajoneuvojen päästötasoille. Ajoneuvokategoriasta riippuen nolla- tai vähäpäästöiset ajoneuvot täyttävät kriteerit ja lisäksi ajoneuvojen pitää täyttää Euro 6/VI-standardien tasot. Toiminto ei huomioi esimerkiksi kaasuautoja.

Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen

Ympäristöä koskeva delegoitu asetus sisältää kuusi toimintoa pilaantumiseen liittyvälle ympäristötavoitteelle kahdelta eri sektorilta: 1. tuotantoteollisuus ja 2. vesihuolto, viemärointi, jätehuolto ja ennallistaminen. Tuotantoteollisuuden osalta kriteereitä on 1.1 aktiivisten farmaseuttisten ja lääkeaineiden valmistamiselle sekä 1.2 farmaseuttisten tuotteiden valmistukselle. Vesihuolto, viemärointi, jätehuolto ja ennallistaminen -sektorille on neljä toimintoa: 2.1 vaarallisen jätteen kerääminen ja kuljetus, 2.2 vaarallisen jätteen käsittely, 2.3. laillisen kaatopaikan, hylätyn tai laittoman jätekasan ennallistaminen ja 2.4. saastuneiden paikkojen ja alueiden ennallistaminen. Valmistelussa oli pitkään toiminto ja kriteerit kemianteollisuudelle, mutta niitä ei sisällytetty lopulliseen delegoituun asetukseen.

Biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2139>, s. 314

Ympäristöä koskeva delegoitu asetus sisältää kaksi toimintoa biodiversiteettiä koskevalle ympäristötavoitteelle kahdelta eri sektorilta: 1. ympäristön suojeleminen ja ennallistaminen ja 2. majoituspalvelut. Toiminnot ovat 1.1. luonnonsuojelu, sisältäen ennallistamisen, koskien luontotyyppejä, ekosysteemejä ja lajeja, ja 2.1 hotellit, loma-, leirintäalueet ja samanlaiset majoitustilat.

Luonnonsuojelua koskevan toiminnon (1.1) osalta Suomen luonnonsuojelulain (9/2023) ekologisen kompensaation toimenpiteet olisivat taksonomian teknisten kriteerien mukaisia vain, jos ne olisivat nettopositiivisia eli lisäisivät luonnon monimuotoisuutta verrattuna alkuperäiseen tilanteeseen. Toiminnon pilaantumisen ehkäisyn lopulliset ei merkittävää haittaa -kriteerit sisältävät ehdon, että lannoitteiden käyttöä tulisi minimoida. Aikaisemmissa versioissa lannan käytölle oli kielto, joka on poistunut lopullisista kriteereistä.

Delegoidun asetuksen valmisteluvaiheessa osassa luonnoksista oli mukana luonnonmonimuotoisuutta koskevat toiminnot ja kriteerit maa- ja metsätaloudelle. Kuitenkin lopulta komissio päätyi siihen, että toimintojen kriteerit vaativat jatkovalmistelua, eivätkä siten sisälly esillä olevaan delegoituun asetukseen.

Tiedonantovelvoitteita koskevan delegoidun asetuksen muutos

Tiedonantovelvoitetta koskevassa delegoidussa asetuksessa asetetaan päivämäärät tiedonantovelvoitteiden soveltamiselle. Ei-rahoitusalan yhtiöiden pitäisi raportoida vuoden 2024 aikana vuoden 2023 tiedoista taksonomiakelpoisuus ja vuoden 2025 alusta alkaen vuoden 2024 tiedoista taksonomiamukaisuus. Rahoitusalan yritysten tulisi raportoida taksonomiakelpoisuus myös vuoden 2024 alusta, mutta taksonomiamukaisuudesta vasta vuonna 2026 alkaen. Muuten tiedonantovelvoitteita koskevaan delegoituun asetukseen tehtäisiin pitkälti selkeyttäviä muutoksia ja korjauksia.

Ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen muutos

Ilmastonmuutoksen hillintä

Ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen I liitteen jo sisältämiin toimintoihin tehtäisiin korjauksia sekä lisättäisiin muutama uusi toiminto ympäristötavoitteen alle.

Meri- ja vesiliikennettä koskeviin toimintoihin (3.3, 6.7, 6.8, 6.9, 6.10, 6.11 ja 6.12) tehtäisiin korjauksia muun lainsäädännön ja ohjeistuksen päivittymisen myötä.

Meriliikenteen uudet kriteerit tuovat laajemmin vaihtoehtoiset polttoaineet taksonomian vaatimusten piiriin. Voimassa olevien kriteerien ongelma on ollut, että ne rajaavat tarpeettomasti bio- ja synteettisiä polttoaineita kriteerien ulkopuolelle.

Lisäksi liikenteen infrastruktuuriin ja tieliikenteeseen liittyvien toimintojen kriteerejä (6.3, 6.5, 6.6, 6.13, 6.14, 6.15, 6.16 ja 6.17) pääosin selkeytettäisiin ja tehtäisiin teknisiä korjauksia. Myös uusien rakennusten rakentamisen (7.1) ja olemassa olevien rakennusten (7.2) ei merkittävää haittaa -kriteerejä korjattaisiin pilaantumisen ehkäisyn kannalta. Myös joihinkin energiasektorin kriteereihin (4.4 Sähköntuotanto valtamerienergiateknologioilla, 4.9 sähkön siirto ja jakelu sekä ydinenergiaa koskeviin toimintoihin 4.26, 4.27 ja 4.28) tehtäisiin pieniä korjauksia. Lisäksi liiteasiakirjoihin B ja C tehtäisiin korjauksia.

Uutena sektorina ilmastonmuutoksen hillinnän ympäristötavoitteen alle lisättäisiin ilmailu ja muutamia muita toimintoja.

Uusia toimintoja olisivat 3.18 ajoneuvojen ja liikkumiseen liittyvien osien valmistus, 3.19 rautatien osien valmistus, 3.20 korkea, keski- ja matala jännitteisten sähkölaitteiden valmistus, asennus tai palveluiden tarjonta sähkön siirtoon tai jakoon, 3.21 lentokoneiden

valmistus, 6.18 lentokoneen vuokraus, 6.19 matkustaja- ja rahtilentoliikenne ja 6.20 lentoliikenteen maahuolintaoperaatiot. Komissio ehdottaa uutena sektorina lentoliikennettä sisällytettäväksi taksonomian piiriin. Lentoliikenteen osalta kriteerejä asetetaan lentokoneiden valmistukselle, koneiden vuokraamiselle sekä matkustaja- ja rahtiliikenteelle. Lentoliikenteen kriteerit suosivat nollapästöisiä lentokoneita ja kestävien lentopolttoainesten käyttöä. Kriteereillä pyritään myös siihen, että lentokoneiden lukumäärä ei lisääntyisi. Muun muassa matkustaja- ja rahtilentoliikenteen kriteerit sisältävät vaatimuksen, että koneita uusiessa ei saisi hankkia enemmän koneita kuin koneita ollaan poistamassa laivueesta. Lentoliikenteen kriteerien pohjalta taksonomian piiriin pääsevien toimintojen määrä muodostuu tämänhetkisten tietojen perusteella rajatuksi.

Toiminto 3.18. kattaa ajoneuvojen (henkilö- ja pakettiautot, kuorma-autot, linja-autot, kaksi- ja kolmipyöräiset) osien valmistuksen, sekä muut osiin liittyvät toimet, kuten korjauksen ja ylläpidon. Toiminnon merkittävimpana kriteerinä on, että osien tulee olla nollapästöiseen ajoneuvoon.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen II liitteen jo sisältämiin toimintoihin tehtäisiin korjauksia sekä lisättäisiin uusia toimintoja ympäristötavoitteen alle.

Uusia toimintoja olisivat 5.13 suolan poisto, 8.4 ilmastoriskinhallintaa mahdollistavat ohjelmistot ja 9.3 ilmastoriskihallintaan liittyvä konsultointi. Lisäksi liitteeseen lisättäisiin uusi 14 luku, joka koskisi katastrofiriskien hallintaa koskevia toimintoja: 14.1 hätäpalvelut ja 14.2 tulvariskien ehkäisyyn ja suojautumiseen liittyvät infrastruktuurit.

Lisäksi tehtäisiin pieniä muutoksia seuraavien taloudellisten toimintojen kriteereihin: 4.14 uusiutuvien ja vähähiilisten kaasujen siirto- ja jakeluverkot, 5.3 jäteveden keräys- ja käsittelyjärjestelmien rakentaminen, laajentaminen ja toiminta, 5.6 puhdistamolietteen anaerobinen mädätys, 6.5 moottoripyörä-, henkilöauto- ja hyötyajoneuvoliikenne, 6.6 tieliikenteen tavaraliikennepalvelut, 6.13 henkilökohtaisen liikkuvuuden infrastruktuuri sisältäen polkupyörälogistiikan, 6.15 tieliikenteen ja julkisen liikenteen mahdollistava infrastruktuuri, 6.16 vesiliikenteen infrastruktuuri, 7.1 uusien rakennusten rakentaminen, 7.2. olemassa olevien rakennusten korjaus, 7.3. energiatehokkuuslaitteiden asennus, huolto ja korjaus, 7.4 sähköajoneuvojen latausasemien asennus, huolto ja korjaus rakennuksissa (ja rakennusten yhteydessä olevissa pysäköintitiloissa), 7.5 rakennusten energiatehokkuuden mittaamisessa, säätelyssä ja valvonnassa käytettävien välineiden asennus, huolto ja korjaus, 7.6 uusiutuviin energialähteisiin liittyvien teknologioiden asennus, huolto ja korjaus

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Taksonomia-asetuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 114 artikla, jonka nojalla voidaan hyväksyä sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevia toimenpiteitä jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi.

Taksonomian delegoidut asetukset perustuvat taksonomia-asetuksen ympäristötavoitteiden osalta 10 artiklan 3 kohdan, 11 artiklan 3 kohdan, 12 artiklan 2 kohdan, 13 artiklan 2 kohdan, 14 artiklan 2 kohdan ja 15 artiklan 2 kohdan valtuutuksiin sekä tiedonantovelvoitteiden osalta 8 artiklan 4 kohdan valtuutukseen. Siirretyn säädösvallan käyttämisestä säädetään taksonomia-asetuksen 23 artiklassa.

Delegoiduista asetuksista määrätään SEUT:n 290 artiklassa. SEUT:n 290 artiklan 2 kohdan mukaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävissä säädöksissä vahvistetaan nimenomaisesti säädösvallan siirtoon liittyvät ehdot. Säädöksessä voidaan esimerkiksi

säätää, että delegoitu säädös voi tulla voimaan ainoastaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto ei vastusta sitä lainsäätämisyksessä hyväksyttävässä säädöksessä asetun määräajan kuluessa. Taksonomia-asetuksen 23 artiklan 6 kohdan mukaisesti Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat vastustaa delegoitua säädöstä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun säädös on annettu. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tätä määräaikaa voidaan pidentää kahdella kuukaudella. Neuvoston oikeuspalvelu ja useat jäsenvaltiot katsovat, että neuvosto päättää vastustamisesta niin sanotulla vahvistetulla määräänemmistöllä (vähintään 72 % neuvoston jäsenistä; jäsenvaltioiden väkiluku vähintään 65 % EU:n väestöstä). Säännös soveltuu, kun neuvosto äänestää muusta kuin komission tai korkean edustajan ehdotuksesta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Taksonomia-asetuksesta vastaa Euroopan parlamentissa ECON- ja ENVI-valiokuntien yhteiskomitea. Delegoidusta asetuksesta päätetään kuitenkin Euroopan parlamentin täysistunnossa. SEUT:n 290 artiklan 2 kohdan mukaan delegoidun säädöksen vastustuspäätös vaatii Euroopan parlamentissa jäsentensä enemmistön, joka käytännössä tarkoittaa Euroopan parlamentissa enemmistöä edustajista eli vähintään 353 ääntä. Muussa tapauksessa delegoitu säädös tulee hyväksytyksi Euroopan parlamentin osalta.

Kansallinen valmistelu

E-kirje on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmisteluun on osallistunut myös ympäristöministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja valtioneuvoston kanslian virkahenkilöt.

E-kirjeen luonnos on ollut kirjallisesti käsiteltävänä 14.7.-11.8.2023 välisenä aikana seuraavien jaostojen laajoissa kokoonpanoissa: Rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet EU-10, Energia ja Euratom EU-21, Liikenne EU-22, Ympäristö EU-23, Kilpailukyky EU-8, Metsä EU-14 ja Maatalous ja elintarvike EU-18.

EU-ministerivaliokunta 15.9.2023

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomia: Ilmasto koskeva delegoitu säädös E 120/2021 vp, YmVL 35/2021 vp, MmVL 33/2021 vp, TaVL 53/2021vp ja SuVL 4/2021 vp

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomia: Ilmasto koskevaa delegoitua asetusta täydentävä delegoitu asetusta koskien ydinenergia- ja maakaasutoimintoja: E 56/2022 vp, MmVL 12/2022 vp ja YmVL 23/2022 vp

Valtioneuvoston selvitys: Komission kestävän rahoituksen teknisenasiantuntijatyöryhmän loppuraportti kestävää sijoittamista helpottavan kehysentechnisistä arviointikriteereistä E 85/2020 vp

Alustavia ennakkovaikuttamislinjauksia perustuen komission kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmän raporttiin (tuleva taksonomian neljän ympäristötavoitteendelegoitu säädös): E 132/2021 vp, TaVL 1/2022 vp, YmVL 1/2022 vp, MmVL 1/2022vp, LiVL 3/2022 vp, SuVL 3/2022 vp.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiksi (kestävä rahoitus) U 56/2018 vp, TaVL 42/2018 vp, UJ 37/2018vp, YmVL 43/2018 vp, MmVL 24/2018 vp, TaVL 70/2018 vp ja SuVL 13/2018 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Koska kyseessä oleva delegoitu säädös on delegoitu asetus, joka on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, sitä ei tarvitse toimeenpanna erikseen kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Taksonomian delegoidulla asetuksella lisätään uusia toimintoja taksonomian kehikon sisään, jolloin entistä useampi toimiala voi raportoida taksonomian mukaisuutensa. Osa toimialoista on toivonut taksonomian kriteerejä toimialoilleen, jotta niidenkin toimialalla olisi mahdollisuus olla kestävä sijoituskohde taksonomian mukaisessa mielessä.

Taksonomian delegoituja asetuksia koskevaan pakettiin ei sisälly kattavaa komission arviota vaikutuksista, vaan komissio monin osin viittaa delegoidussa asetuksessa ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen arvioihin. Delegoidussa asetuksessa komissio viittaa analyttiseen työpaperiin, joka komission mukaan sisältäisi jonkinlaiset vaikutusarviot. Kuitenkin edellä mainitun työpaperin vaikutusarviot eivät ole kattavat eivätkä eroa merkittävästi komission aikaisemmin esittämistä arvioista.

Komission vaikutustenarvioinnin mukaan ilmastoja koskevasta delegoidusta asetuksesta ei aiheudu suoria vaikutuksia, mutta yhdessä taksonomia-asetuksen tiedonantovelvoitteiden kanssa delegoidut asetukset aiheuttavat vaikutuksia etenkin yleisen edun kannalta merkittävälle yhteisölle, niin kutsutuille PIE-yhteisöille, ja finanssimarkkinatoimijoille. Taksonomia-asetus koskee niin kutsuttuja suuria PIE-yhteisöjä, joita ovat Suomessa luottolaitokset, vakuutusyhtiöt ja pörssiyhtiöt, joilla on yli 500 työntekijää. Arviolta tällä hetkellä suuria PIE-yhtiöitä on Suomessa arviolta 80–100. Kuitenkin raportointivelvoitteet ovat lähivuosina laajenemassa koskemaan myös sekä pienempiä pörssiyhtiöitä että suuria perheyhtiöitä yritysten kestävyysraportointia koskevan direktiivin ((EU) 2022/2464) johdosta. Komissio on myös korostanut, että delegoitujen asetusten vaikutusten merkittävyys on riippuvainen siitä, kuinka laajasti taksonomia-kokonaisuutta aletaan hyödyntää markkinoilla.

Kestävän rahoituksen kehys, joka toimii käytännössä² -tiedonannossa komissio tuo esille, että markkinoilla on alettu hyödyntämään taksonomiaa ilmastotavoitteiden osalta odotetusti. Tiedonannon mukaan STOXX Europe 600 -indeksiin kuuluvat yritykset, jotka raportoivat jollakin tavalla taksonomian mukaisuudesta, ovat raportoineet, keskimäärin taksonomian mukaisuudeksi pääomamenoista 23 prosenttia, toimintamenojen osalta 24 prosenttia ja liikevaihdon osalta 17 prosenttia. Luvut eivät sisällä yrityksiä, jotka ovat raportoineet nollatuloksen taksonomian mukaisuudesta, jollaisia on odotetusti suurin osa yrityksistä.

Koska yhtiöt joutuvat jo raportoimaan taksonomiamukaisuutta ilmastoja koskevista ympäristötavoitteista, ei ole odotettavissa, että jo raportoivien yritysten raportoinnista aiheutuvat kustannukset kasvaisivat merkittävästi. Kuitenkin taksonomian ilmastoja koskevan delegoidun asetuksen yhteydessä on huomattu, että raportointikustannusten suuruuteen käytännössä vaikuttaa teknisten arviointikriteerien käytettävyys. Osin jo voimassa olevia teknisiä arviointikriteerejä selkeytetään, mutta uusien teknisten arviointikriteerien käytännön tason selvittäminen voi aiheuttaa kustannuksia yrityksille. Komissio ei ole arvioinut julkisesti kattavasti delegoitujen asetusten epäsuoria vaikutuksia. Jotta finanssimarkki-

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023DC0317>

natoimijat ja osa suurista PIE-yhteisöistä voivat täyttää tiedonantovelvoitteensa, ne joutuvat pyytämään tietoja muilta yrityksiltä, jolloin raportointi voi valua epäsuorasti myös muille yrityksille. Kuitenkaan tämä ei ole enää pääosin uutta, vaan soveltamisalaan kuuluvat yritykset ovat jo joutuneet tekemään raportointia ilmastotavoitteiden osalta.

Yrityksille voi aiheutua sekä raportointikustannuksia että toiminnan muuttamiseen liittyviä kustannuksia. Suuriin yrityksiin verrattuna pk-yrityksillä on usein pienemmät taloudelliset ja osaamisresurssit käytössä, mikä voi vaikuttaa niiden mahdollisuuksiin hyödyntää taksonomiaa. On kuitenkin huomioitava, että esimerkiksi pk-yrityksiä ei veloiteta noudattamaan taksonomian kriteerejä, vaan ne voivat itse päättää noudattavansa niitä, mihin tiedonannolla pyritään kannustamaan. Etenkin pääomamarkkinoilta, kuten pääomasijoittajilta, rahoitusta hankkiviin pk- ja startup-yrityksiin kohdistuu sijoittajien kiinnostusta saada niistä taksonomianmukaista tietoa.

Lisäksi delegoiduilla asetuksilla ja niiden ratkaisuilla voi olla vaikutusta rahoituksen hintaan. Taksonomia-asetuksen tiedonantovelvoitteet vaativat finanssimarkkinatoimijoita ja suuria PIE-yhteisöjä raportoimaan taksonomian mukaisuudesta eli käytännössä, kuinka paljon tekniset arviointikriteerit täyttävää toimintaa on joko sijoitussalkussa tai yrityksessä. Tämä voi luoda rahoittajalle kannustimen esimerkiksi maineen kannalta pyrkiä parantamaan oman raportointinsa taksonomian mukaisuutta, minkä johdosta rahoitusta ohjautuu taksonomian mukaiseen toimintaan. Edellä esille tuotu vaikutus on taksonomian taustalla oleva tavoite, että läpinäkyvyyden kautta kannustetaan sijoittajia sijoittamaan entistä enemmän ilmastoa tukeviin ja muihin ympäristön kannalta edullisiin hankkeisiin. Tällainen ilmiö voi myös parantaa ympäristön kannalta kestävien yritysten kilpailuetua ja parantaa markkinoiden innovaatiota. Rahoituksen tarjonnassa ja hankinnassa on nähty pientä siirtymää taksonomian mukaisuuteen, mistä myös pääomamenojen taksonomian mukaisuutta koskevat luvut kertovat, koska pääomamenot ovat usein uusia investointeja.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Taksonomian delegoituja asetuksia koskeva säädöspaketti sisältyy komission Kestävän rahoituksen kehys, joka toimii käytännössä -tiedonantoon (COM(2023) 317 final), josta on valmisteltu erillinen E-kirje.

Asiakirjat

Komission delegoitu asetus (EU) .../..., annettu 27.6.2023, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/852 täydentämisestä vahvistamalla tekniset arviointikriteerit, joilla määritetään, millä edellytyksillä taloudellisen toiminnan katsotaan edistävän merkittävästi vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävää käyttöä ja suojelua, siirtymistä kiertotalouteen, ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä ja vähentämistä tai biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelua ja ennallistamista ja aiheuttaako kyseinen taloudellinen toiminta merkittävää haittaa millekään muulle asiaankuuluvalla ympäristötavoitteelle, sekä delegoidun asetuksen (EU) 2021/2178 muuttamisesta kyseisiä taloudellisia toimintoja koskevien erityisten tietojen antamisen osalta (SWD(2023) 239 final)³

Komission delegoitu asetus (EU) .../..., annettu 27.6.2023, asetuksen (EU) 2021/2139 muuttamisesta vahvistamalla täydentäviä teknisiä arviointikriteereitä, joilla määritetään,

³ Tältä sivustolta löytyvät englanninkieliset delegoidut asetukset.

https://finance.ec.europa.eu/publications/sustainable-finance-package-2023_en

millä edellytyksillä taloudellista toimintaa pidetään ilmastonmuutoksen hillintää tai ilmastomuutokseen sopeutumista merkittävästi edistävänä ja aiheuttaako kyseinen taloudellinen toiminta merkittävää haittaa millekään muulle ympäristötavoitteelle (SWD(2023 239 final)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM, neuvotteleva virkamies Milla Kouri, 050 5993516, etunimi.sukunimi@gov.fi

YM, johtava asiantuntija, Emma Terämä, 050 407 3129, etunimi.sukunimi@gov.fi

LVM, ylitarkastaja, Sara Österberg, 050 57105016, etunimi.sukunimi@gov.fi

TEM, teollisuusneuvos Juho Korteniemi, 050 567 0715, etunimi.sukunimi@gov.fi

VNK, EU-erityisasiantuntija, Hanna Vuorinen, 050 328 2112, etunimi.sukunimi@gov.fi

VNK, EU-erityisasiantuntija, Aino Fant, 029 516 0667, etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/858/2023

Liitteet

Viite